

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti **o maloleté deti K.** – Š., nar. X. a K., nar. X., deti rodičov A. K., bývajúcej v P. a otca Š. K., t. č. vo výkone trestu odňatia slobody, Ú., bývajúcich u matky, zastúpených kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Levice, **o pozastavenie výkonu rodičovských práv a povinností otca k maloletým deťom**, vedenej na Okresnom súde Levice pod sp. zn. 10 P 180/2008, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 26. novembra 2008 sp. zn. 25 CoP 21/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 26. novembra 2008 sp. zn. 25 CoP 21/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Levice rozsudkom z 25. septembra 2008 č. k. 10 P 180/2008 – 19 pozastavil výkon rodičovských práv a povinností otca Š. K., nar. X. k mal. Š., nar. X. a K., nar. X.. Mal preukázané, že v danom prípade nastala skutočnosť predpokladaná zákonom, t. j. existencia závažnej prekážky brániacej otcovi maloletých detí vykonávať rodičovské práva a povinnosti spočívajúcej v dlhodobom trvajúcim treste odňatia slobody (§ 38 ods. 1 Zákona o rodine). Uviedol, že pozastavenie výkonu rodičovských práv a povinností je v záujme maloletých detí, ktoré boli svedkami násilníckeho správania sa otca k matke a pre ich riadny psychický rozvoj nie je vhodné, aby navštevovali otca v zariadení na výkon trestu odňatia slobody a aby jeho spôsob života (požívanie alkoholu, agresívne správanie) považovali za prirodzený.

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 26. novembra 2008 sp. zn. 25 CoP 21/2008 na odvolanie otca mal. detí rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Uviedol, že otec maloletých detí bol odsúdený za násilné

trestné činy porušovania domovej slobody, nebezpečného vyhrážania, vydierania, za čo mu boli uložené dlhodobé tresty odňatia slobody. Je tiež proti nemu podaná obžaloba pre trestné činy násilia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi, nedovoleného ozbrojovania, obchodovania so zbraňami, prečin ublíženia na zdraví, výtržníctva, zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby (vec vedená na Okresnom súde Levice pod sp. zn. 4 T 131/07). Vzhľadom k tomu sa v plnom rozsahu stotožnil so záverom súdu prvého stupňa o existencii závažnej prekážky brániacej otcovi mal. detí vo výkone jeho rodičovských práv a povinností. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 146 ods. 1 písm. a/ O. s. p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolania otec mal detí. Žiadal ho zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Namietal, že postupom odvolacieho súdu, ktorý rozhodol vo veci bez nariadenia pojednávania, mu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.).

Matka maloletých detí a kolízny opatrovník sa k dovolaniu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) skúmal najskôr to, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednávanej veci bolo rozhodnuté rozsudkom. Dovolanie proti rozsudku je procesne prípustné, ak smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O. s. p.). Dovolanie je prípustné aj proti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.). Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 238 ods. 3 O. s. p.). V danej veci nie sú splnené podmienky prípustnosti dovolania podľa týchto ustanovení, lebo dovolanie nesmeruje proti zmeňujúcemu rozsudku vo veci samej, odvolací sa neodchýlil od právneho

názoru dovolacieho súdu (ktorý v tejto veci dosiaľ nerozhodoval, a preto ani nevyslovil právny názor) a dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Teda dovolanie podľa § 238 O. s. p. prípustné nie je.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O. s. p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O. s. p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd uvedených v § 237 písm. a/ až g/ O. s. p. (ide o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nepodania návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, o prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

V rámci uvedeného prieskumu dovolací súd zistil, že došlo k vade konania v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p., zakladajúcej prípustnosť a dôvodnosť dovolania, t. j. že odvolací súd svojím postupom odňal dovolateľovi možnosť konať pred súdom.

Pod odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.) treba rozumieť taký chybný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Podľa § 156 ods. 3 O. s. p. vo veciach, v ktorých rozhoduje súd rozsudkom bez nariadenia ústneho pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením.

Podľa § 211 ods. 2 O. s. p. ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

Podľa § 214 ods. 1 O. s. p. (v znení účinnom od 15. 10. 2008) na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem. V ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O. s. p.).

Z obsahu spisu je zrejmé, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O. s. p.) a že došlo k verejnému vyhláseniu napadnutého rozsudku, ako dokladá zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku (č.l. 31). Obsahom spisu v tejto veci a ani obsahom zberného spisu Krajského súdu v Nitre sp. zn. 25 CoP 21/2008, ktorý si dovolací súd vyžiadal, nie je však doložené, že odvolací súd dodržal postup stanovený v citovanom ustanovení § 156 ods. 3 O. s. p., napriek konštatovaniu jeho dodržania v odôvodnení rozsudku, o oznámení miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu, ktoré ustanovenie sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na odvolací súd (§ 211 ods. 2 O. s. p.). Spis neobsahuje žiadnu úpravu ohľadom zachovania postupu podľa § 156 ods. 3 O. s. p., t. j. pokyn, aby sa oznámilo miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením, resp. záznam, že by sa tak stalo. Ani v spise súdu prvého stupňa a ani v zbernom spise odvolacieho súdu sa teda nenachádza doklad (úprava, záznam alebo oznámenie), ktorý by osvedčil, že uvedený zákonom stanovený postup o oznámení miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu na úradnej tabuli súdu bol dodržaný (spis bol krajskému súdu predložený 13. 11. 2008 – č.l. 30 a po predkladacej správe na č.l. 31 je zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku – č.l. 32 a na č.l. 33 – 36 je písomné vyhotovenie rozsudku, nasleduje postúpenie podania – č.l. 37, dovolanie – č.l. 38, výzva na predloženie plnomocenstva – č.l. 39, podanie otca – č.l. 40, uznesenie o ustanovení advokáta – č.l. 41 – 43 a predkladacia správa pre dovolací súd – č.l. 44). Za tohto stavu veci dospel dovolací súd k záveru, že došlo k neoznámeniu miesta a času verejného vyhlásenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. Keď napriek skutočnosti, že nebol zachovaný postup podľa § 156 ods. 3 O. s. p., odvolací súd vyhlásil napadnutý rozsudok, zaťažil ho vadou podľa § 237 písm. f/ O. s. p.

Požiadavka na verejné vyhlásenie rozsudku (čl. 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky) vychádza z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, preto jej podstata a účel sa nemôže zásadne odlišovať od definície podanej v kontexte týchto zmlúv, napr. Európskym súdom pre ľudské práva.

Požiadavku verejného vyhlásenia rozsudku možno považovať za splnenú len vtedy, ak má verejnosť možnosť získať informácie o dátume a mieste vyhlásenia rozsudku tak, aby pri takomto zverejnení mohol byť prítomný ktokoľvek, kto má o to záujem, pričom u účastníkov konania sa musí vychádzať z prezumpcie tohto záujmu (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 5/02).

Verejnosť konania patrí k ústavným zárukám práva na súdnu a inú právnu ochranu. Verejnosť možno výnimočne vylúčiť v prípadoch stanovených zákonom (čl. 48 ods. 2 druhá veta Ústavy Slovenskej republiky, ďalej len ústava), pričom povinnosť verejného vyhlásenia rozsudku je bezvýnimočná. Vyplýva to z doslovného znenia čl. 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj zákonov upravujúcich v súlade s ústavou podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane, pôsobnosti súdov a konaní pred nimi. Ustanovenie čl. 142 ods. 3 ústavy má pritom povahu ústavného príkazu pre všeobecné súdy, podľa ktorého v prípade, že rozhodujú vo forme rozsudku, sú povinné tieto rozsudky vyhlasovať vždy verejne. Povinnosťou odvolacieho súdu bolo preto zachovať zákonom stanovený postup oznámenia miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku, k čomu podľa obsahu základného spisu a zberného spisu nedošlo. Procesný nedostatok odvolacieho súdu vo vzťahu k tomuto úkonu (nenaplnenie ustanovenia § 156 ods. 3 O. s. p.), v dôsledku ktorého sa poprie samotná podstata verejného vyhlásenia rozsudku (keďže sa neoznámí miesto a čas jeho vyhlásenia), je z procesného hľadiska nenapraviteľný (nedá sa nijako konvalidovať). Takéto konanie odvolacieho súdu je porušením práva na súdnu ochranu a predstavuje vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p. Dovolací súd preto napadnutý rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 3 O. s. p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. októbra 2009

JUDr. Martin Vladik, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: